

Naziv publikacije:
PROAKTIVNA LOKALNA SAMOUPRAVA: Opština Ulcinj

Izdavač:
NVO „Novi Horizont“
ul. Kodre bb, Ulcinj
Tel: +382 68 300 603
E-mail: horizon@t-com.me
www.ngo-horizonti.org
 newhorizonngo

Za izdavača:
Nazif Velić

Istraživači:
Admir Gjoni
Nazif Velić

Saradnici u istraživanju:
Almir Čaušević, Suela Avdiq,

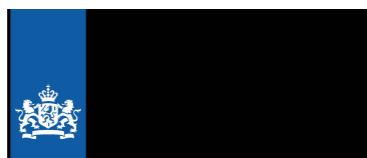
Medij partner:

Prelom i dizajn:
Alma Sulejmanović

Štampa:
L&G Design

Ulcinj, oktobar 2017.

Ovaj dokument je proizveden u okviru WeBER projekta - Program malih grantova za organizacije civilnog društva za praćenje reforme javne uprave na lokalnom nivou, koji finansijski podržavaju Evropska unija i Ambasada Kraljevine Holandije. Sadržaj ovog dokumenta je odgovornost NVO Novi Horizont i ni na koji način se ne može smatrati da odražava stavove Evropske unije i Kraljevine Holandije.

UVOD

Strategija reforme javne uprave u Crnoj Gori 2016-2020 usvojena je 2016. godine. Struktura Strategije je bazirana na dokumentu „Principi javne uprave“, koji je izradila SIGMA¹. Ovi principi predstavljaju evropske standarde i služe kao okvir za procjenu stanja i napretka u javnoj upravi.

Odgovornost, kao jedan od principa javne uprave se ogleda kroz stepen otvorenosti organa vlasti, kako na lokalnom tako i na centralnom nivou. Lokalne samouprave u Crnoj Gori imaju zabrinjavajući stepen otvorenosti, pa samim tim i odgovornosti². Na osnovu Svjetskog indikatora upravljanja, Crna Gora sa aspekta pružanja administrativnih usluga građanima bilježi indikator od 60.10³ (od mogućih 100), što ukazuje na neophodnost sprovođenja reforme javne uprave u cilju podizanja odgovornosti i efikasnosti. Ustav Crne Gore garantuje prava građana da se informišu i da učestvuju u procesu donošenja odluka, dok je 2012. godine Vlada Crne Gore usvojila Zakon o slobodnom pristupu informacija (ZSPI)⁴, koji jasno predviđa obavezu organa javne uprave da informacije učine dostupnim građanima. Ovaj zakon je pretrpio izmjene i dopune u maju 2017. godine.

Odgovorna lokalna uprava mora da ima aktivnu internet stranicu na kojoj će objavljivati sve relevantne informacije, koje će biti dostupne građanima u cilju podizanja povjerenja građana u institucije i podizanja zainteresovanosti građana da se uključe u proces donošenja odluka.

Smatramo da dostupnost informacija koje su u posjedu opštinskih organa veoma je važan mehanizam odgovornosti u odnosu lokalne uprave prema građanima. Otvorena i odgovorna opština uslovljena je pravom građana na pristup informacijama u njenom posjedu. Međutim, realno stanje u Opštini Ulcinj se razlikuje od ove konstatacije.

Ovo istraživanje, koje obuhvata 2016. godinu i prvu polovinu 2017. godine, se fokusira se na princip odgovornosti koji predstavlja jedan od stubova sistema reforme javne uprave. Primjenjivanje ovog principa najviše se ogleda u pravu na pristup informacijama od javnog značaja kao i u praksi proaktivnog objavljivanja informacija od strane organa uprave.

Kroz ovaj proces nadgledali smo kako organi lokalne uprave u Opštini Ulcinj primjenjuju Zakon o slobodnom pristupu informacijama, posebno da li poštuju pravilo proaktivnog objavljivanja informacija o svom radu.

Istraživanje smo počeli monitoringom primjene principa odgovornosti od strane organa Skupštine Opštine, a zatim i na nivou cijele Lokalne uprave.

Istovremeno smo nadgledali i evidentirali koje informacije opštinski organi ne objavljuju i na Albanskom jeziku – kao jeziku u službenoj upotrebi u lokalnoj administraciji.

¹ Principi javne uprave, SIGMA, dostupno na: <http://www.sigmaweb.org/publications/Principles-Public-Administration-Overview-MNE.pdf>

² Metamorphosis Foundation for Internet and Society. Mapa puta za dobro upravljanje u državnim institucijama u Crnoj Gori. Skoplje. Macedonia. 2016. Str. 17.

³ World Bank. 2017. World Governance Indicators. Interactive data access. Montenegro. Preuzeto sa <http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#reports>

⁴ Zakon o slobodnom pristupu informacijama, „Službeni list Crne Gore“, br. 044/12, 030/17.

Na osnovu člana 12 Zakona o slobodno pristupu informacija Crne Gore, koji propisuje proaktivan pristup informacijama, organ vlasti dužan je da na svojoj internet stranici objavi sljedeće informacije:

- ✓ vodič za pristup informacijama;
- ✓ javne registre i javne evidencije;
- ✓ programe i planove rada;
- ✓ izvještaje i druga dokumenta o radu i stanju u oblastima iz svoje nadležnosti;
- ✓ nacрте, predloge i konačne tekstove strateških dokumenata i planova i programa za njihovo sprovođenje;
- ✓ nacрте i predloge zakona i drugih propisa, kao i mišljenja eksperata na te propise;
- ✓ pojedinačne akte i ugovore o raspolaganju finansijskim sredstvima iz javnih prihoda i državnom imovinom;
- ✓ spisak državnih službenika i namještenika, sa njihovim službeničkim i namješteničkim zvanjima;
- ✓ spisak javnih funkcionera i liste obračuna njihovih zarada i drugih primanja i naknada u vezi sa vršenjem javne funkcije;
- ✓ rješenja i druge pojedinačne akte koji su od značaja za prava, obaveze i interese trećih lica;
- ✓ informaciju kojoj je po zahtjevu pristup odobren.

Kao da je vrijeme stalo

Jedan od preduslova dobrog lokalnog upravljanja jeste omogućavanje komunikacije građana sa odbornicima koje su oni izabrali na izborima. Ovo podrazumjeva stvaranje direktnog kontakta u cilju podizanja stepena učešća građana u procesu odlučivanja, kao i podizanja nivoa odgovornosti legitimnih predstavnika građana i transparentnosti u njihovom radu. Nezamislivo je da organi vlasti nemaju uspostavljene i ne koriste moderne načine komunikacije sa građanima.

Član 12, Zakona o slobodnom pristupu informacijama, predviđa da je organ vlasti dužan da na svojoj internet stranici objavi, između ostalog, i spisak javnih funkcionera. Skupština opštine Ulcinj posjeduje zasebnu sekciju u okviru zvanične internet stranice Opštine Ulcinj⁵. Međutim, tražeći poštovanje principa odgovornosti, u skladu sa procesom reforme javne uprave sa aspekta rada ovog organa, možemo zaključiti da je on samo djelimično ispoštovan, pošto je mali broj informacija dostupan građanima. Nepoštovanje principa odgovornosti se može uočiti pregledom liste odbornika ovog organa Lokalne samouprave na postojećoj internet stranici. Aktuelni saziv Ulcinjskog parlamenta je konstituisan 24. februara 2014. godine i od tada, barem što se tiče zvanične liste odbornika postavljene na Internet stranici, kao da je vrijeme stalo.

Uvidom u sekciju "Odbornici", uočili smo da nije evidentirana niti jedna promjena u odborničkim klupama koja se desila od konstituisanja ovog saziva Skupštine. Tako, aktualni Predsjednik Opštine Ulcinj Nazif Cungu i dalje figurira kao odbornik na opštinskom sajtu. Takođe, potpredsjednici Opštine Hadidža Đoni i Arjan Murati, pa čak i ministar u Vladi Crne Gore Mehmed Zenka i potpredsjednik Skupštine Crne Gore Genci Nimanbegu, prema web stranici Skupštine, i dalje obavljaju funkciju odbornika u Lokalnom parlamentu. Sličnih primjera ima još, dok je istovjetna situacija i sa spisakom članova skupštinskih radnih tijela.

Predsjednik Opštine Ulcinj, dva potpredsjednika, Ministar za ljudska i manjinska prava i potpredsjednik Skupštine Crne Gore, prema web stranici Skupštine, i dalje obavljaju funkciju odbornika u Lokalnom parlamentu.

Osim netačne liste odbornika, povezivanje građana sa njihovim izabranim predstavnicima onemogućava i nepostojanje kontakt informacija. Osim predsjednika Skupštine opštine Ulcinj, ni za jednog od 32 ostala odbornika nisu objavljene biografije, e-mail adrese, brojevi telefona i slično.

⁵ <http://www.opstinaulcinj.com/Opstina-Ulcinj/1103/Skupstina-Opstine.shtml>

Odgovorna lokalna samouprava se ogleda u uspostavljanju direktnog kontakta sa građanima u cilju njihovog uključivanja u proces artikulacije interesa lokalne zajednice i efektivne participacije u procesu donošenja odluka.

Kao pozitivan primjer poštovanja principa odgovornosti sa ovog aspekta želimo pomenuti portal *odbornik.me*⁶, izrađen u početnoj fazi samo za Skupštinu opštine Berane. Ovaj portal omogućava građanima da na lakši način, upotrebom novih tehnologija komuniciraju sa odbornicima. Na taj način direktno učestvuju u procesima donošenja odluka ali i pozivanja lokalnih vlasti na veći stepen transparentnosti i otvorenosti u svom radu, što direktno utiče na osnaživanje principa odgovornosti, odnosno podizanja nivoa odgovornosti lokalne uprave.

Skupština opštine Ulcinj je među rijetkim opštinama u Crnoj Gori koja već dugi niz godina direktno prenosi svaku svoju sjednicu na lokalnoj televiziji „Teuta TV“, kao i preko lokalnog javnog radio emitera. Mogućnost građana da prate i nadgledaju rad odbornika predstavlja snažan mehanizam odgovornosti i podsticaj za bolje rezultate. Zato je veoma važno da se ova dobra praksa nastavi i u budućnosti, možda čak i unaprijedi postavljanjem snimaka na sajt i na taj način postanu dostupne još široj javnosti.

Online ništa, slobodnim pristupom djelimično

U skladu sa principom odgovornosti, koji se tiče praćenja transparentnosti i efikasnosti lokalne samouprave, jeste objavljivanje usvojenih odluka i zapisnika sa Skupštinskih zasjedanja koje bi morale biti dostupne na internet stranici Opštine. Međutim, prenošenjem Skupštinskih sjednica preko TV i radio emitera, počinje i završava se svaka druga mogućnost za praćenje rada odbornika u Ulcinjskom parlamentu. Na internet stranici se ne objavljuju zapisnici sa sjednica radnih tijela i sjednica Skupštine, niti podnešeni amandmani od strane odbornika, kao ni odbornička pitanja i odgovori na iste.

Na osnovu zahtjeva za slobodan pristup informacijama⁷, od Skupštinske službe je zatraženo da se dostave zapisnici sa sjednica Skupštine sa rezultatima glasanja i izvještaji sa sjednica Skupštinskih radnih tijela, kao i podnijeti amandmani na predloge akata koji su razmatrani na sjednicama Skupštine. Rješenjem br. 02-64/17-2 od 03.08.2017. godine iz Skupštinske službe, između ostalog, nam je ukazano da je tokom izvještajnog perioda dostavljeno ukupno sedam amandmana, od kojih su pet bili dostavljeni od strane odbornika.

Takođe, od osamnaest sazvatih sjednica u protekle dvije godine, redovnih i vanrednih, dostavljen nam je zapisnik sa samo jedne, i to sa druge sjednice prvog redovnog zasjedanja održane dana 17.05.2017. godine.

Kada su u pitanju izvještaji sa sjednica radnih tijela Lokalnog parlamenta i njihova dostupnost građanima, nije moguće utvrditi urednost arhiviranja i transparentnost evidencije, pošto na osnovu Zakona o slobodnom pristupu informacijama nisu dostavljeni odgovori od strane Skupštinske službe.

⁶ Dostupno na: <http://www.odbornik.me/index.php>

⁷ Zahtjev za slobodan pristup informacijama br 01-373/17, poslat dana 31.07.2017.

Služba za skupštinske poslove Opštine Ulcinj je u obavezi, u skladu sa Vodičom za pristup informacijama, da u okviru evidencije koju vodi o svom radu uključi i detaljne informacije o aktivnostima Skupštine kao što su izvještaji sa sjednica Skupštine, izvještaji sa sjednica radnih tijela Skupštine i slično.

Na osnovu internet stranice Opštine Ulcinj, može se zaključiti da je Lokalni parlament u zadnje dvije godine održao samo 3 sjednice, iako je sazvano ukupno 18 zasjedanja Skupštine.

Primjer dobre prakse sa aspekta odgovornosti javne uprave, koju ovdje želimo pomenuti, je internet stranica Opštine Tivat⁸, gdje su u sekciji Skupštine opštine građanima dostupni zapisnici sa poslednja tri saziva ovog doma, to jest od 2008. godine pa do danas.

Samo malo dobre volje

Odgovorno upravljanje podrazumjeva i omogućavanje građanima dostupnost svih informacija sa jasno definisanim procedurama za dobijanje istih.

Članom 12 Zakona o slobodnom pristupu informacijama⁹ je predviđeno da je organ vlasti dužan da na svojoj internet stranici objavi vodič za pristup informacijama, dok je članom 11 određeno da je organ vlasti dužan da najmanje jednom godišnje ažurira vodič za pristup informacijama. Naime, na opštinskom sajtu, u okviru banera „Pristup informacijama“, moguće je pristupiti vodičima za sve organe i službe Opštine Ulcinj, pa samim tim i vodiču za pristup informacijama u posjedu Službe za skupštinske poslove. Međutim, Služba za skupštinske poslove je izradila svoj vodič 5. decembra 2014. godine i od tada nije ažurirala isti, iako su članom 47. Zakona o slobodnom pristupu informacijama predviđene novčane kazne u iznosu od 500 do 20.000 eura za pravno lice koji ne sačini, ne objavi ili redovno, a najmanje jednom godišnje ne ažurira vodič za pristup informacijama.

Za neobjavlivanje informacija na internet stranici organa vlasti, predviđene su kazne u iznosu od 500 do 20.000 eura.

Dakle, građani mogu doći u situaciju, da uslijed promjene interne organizacije i procedura za dobijanje informacija budu ograničeni u ostvarivanju svojih prava na informisanje. Odlučnost Lokalne samouprave da primjenjuje principe reforme javne uprave se upravo dovodi u pitanje uslijed nepotpunog objavljivanja informacija. Takođe, neprimjenjujući zakon, ugrožava i jedan od najbitnijih principa dobrog upravljanja koji doprinosi borbi protiv korupcije - princip vladavine prava.

Kako bi građani bili aktivni u procesu donošenja odluka, strategija i programa razvoja svoje zajednice, princip odgovornosti predviđa mogućnost građana da se informišu o usvojenim dokumentima koji su od značaja za lokalnu zajednicu. Takođe, civilni sektor u cilju obavljanja svoje funkcije mora imati pristup usvojenim i/ili nacrtima dokumenata koji se odnose na javne politike. Značajnost ovog aspekta odgovornosti se ogleda i u članu 12. stavu 1. Zakona o slobodnom pristupu informacijama u kojem se više od trećine tačaka (4 od 11) odnosi upravo na obavezu objavljivanja na svojoj internet stranici dokumenata koje usvaja organ vlasti, a u ovom slučaju Lokalni parlament.

⁸ http://opstinativat.com/index.php?option=com_content&view=article&id=41&Itemid=121&lang=me
⁹ Zakon o slobodnom pristupu informacijama ("Službeni list Crne Gore, broj 44/12 od 9. avgusta 2012.)

Iz navedenog proističe da su „Usvojene odluke“¹⁰ možda i najvažnija kategorija u okviru internet prezentacije Skupštine opštine Ulcinj. Uprkos tome, tokom izvještajnog perioda, tj. u posljednje dvije godine, Lokalni parlament je na svojoj web stranici objavio samo dvadeset i devet (29) odluka, programa, izvještaja, rješenja i zaključaka, iako je realni broj usvojenih dokumenata mnogo veći.

Odgovorom¹¹ na dostavljeni zahtjev za slobodan pristup informacijama, iz Skupštinske službe smo dobili informaciju da je u periodu mart – jul 2016. godine u Ulcinjskom parlamentu usvojeno 71 odluka, dok je u decembru te iste godine usvojeno još jedanaest (11) sličnih dokumenata. Takođe, i na prvoj redovnoj sjednici u 2017. godini, tokom marta i aprila ove godine, odbornici najvišeg doma u Ulcinju su izglasali 31 odluku. To znači da je tokom izvještajnog perioda Skupština opštine Ulcinj usvojila ukupno 113 odluka, od kojih su 29 objavljeni na zvaničnoj internet stranici Opštine Ulcinj.

Tokom izvještajnog perioda Skupština opštine Ulcinj je usvojila ukupno 113 odluka, od kojih su samo 29 objavljene na internet stranici Opštine Ulcinj.

S tim u vezi, možemo zaključiti da je princip odgovornosti proporcionalno ispoštovan u skladu sa objavljenim dokumentima. Iako je više od trećine tačaka u zakonu posviđeno ovoj problematici, mnogo manje od jedne trećine odluka se objavljuju na web stranici opštine Ulcinj.

Dakle, imamo situaciju da neke važne odluke, kao što su Odluka o izboru Predsjednika Skupštine, Predsjednika opštine, Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o Budžetu za 2016. godinu, ili pak Odluke o imenovanju članova radnih tijela osnovanih od strane Skupštine, nisu objavljene na pomenutoj kategoriji opštinskog web-sajta. Takođe, određene odluke, poput Odluka o budžetu za 2016. i za 2017. godinu, objavljene u okviru posebnog banera „Budžet opštine“, nisu dodatno objavljene u okviru ove kategorije, iako ova dokumenta usvaja parlament.

Odgovorom na naš zahtjev za slobodan pristup informacijama, kao i direktnim uvidom u materijal smo utvrdili da Skupštinska služba opštine Ulcinj vodi urednu evidenciju i ima u svom posjedu svaku odluku koju je usvojio Lokalni parlament. S toga se može tvrditi da je stepen potencijalne reaktivne transparentnosti na zadovoljavajućem nivou. Takođe, shodno Zakonu o objavljivanju propisa i drugih akata¹², svaka odluka je objavljena u Službenom listu Crne Gore. Prema tome, manjak osjećaja važnosti proaktivne transparentnosti i nedostatak kulture odgovornosti u organima lokalne samouprave, kao i pasivnost uključivanja građana u kreiranje politika i odlučivanju, se mogu definisati kao glavni razlozi za neobjavlivanje svih usvojenih odluka na internet stranici SO Ulcinj.

Nepoštovanje principa odgovornosti se ogleda i u činjenici da Skupštinska služba ne objavljuje spisak službenika i namještenika s njihovim zvanjima, što je zakonska obaveza. Čak, na sekciji „Skupština Opštine“ ne postoji kategorija „Skupštinska služba“ unutar koje bi se objavile ove informacije. Ipak, putem ZSPI¹³ smo saznali da ova služba ima 12 zaposlenih, ali nismo dobili objašnjenje koje sve pozicije oni pokrivaju, tj. koje poslove obavljaju.

Na opštinskom web-sajtu, Služba za skupštinske poslove nije prikazana kao posebna organizaciona jedinica, iako je u njoj zapošljeno 12 službenika.

¹⁰ <http://www.opstinaulcinj.com/Opstina-Ulcinj/1133/Usvojene-odluke.shtml>

¹¹ Rješenje br. 02-64/17-2, od 03-08-2017.

¹² Zakon o objavljivanju propisa i drugih akata ("Službeni list Crne Gore, broj 5. od 23. januara 2008. godine)

¹³ Dopis SO Ulcinj br. 02-sl. od 03.07.2017. godine

Još jedno nepoštovanje izvornih principa odgovornosti lokalne samouprave je i nemogućnost građana da razumiju sistem rada lokalnog parlamenta. Opština Ulcinj je jedina u južnoj i centralnoj regiji, a među rijetkim opštinama u Crnoj Gori (uz Berane, Plav,...)¹⁴ koje na svojoj internet prezentaciji nemaju publikovan **Poslovnik o radu** Skupštine. Podsjećamo da se ovim veoma važnim dokumentom uređuje: konstituisanje, organizacija, način rada i odlučivanja Skupštine opštine Ulcinj, način ostvarivanja prava i dužnosti odbornika, procedura učešća građana u radu Skupštine opštine i druga pitanja od značaja za rad i ostvarivanja funkcija Skupštine. Stoga, objavljivanje ovog dokumenta je od izuzetne važnosti za građane, jer njihova veća informisanost o načinu rada organa vlasti, u ovom slučaju Skupštine, stvara preduslove za njihovo veće učešće u praćenju rada Lokalne samouprave, kao i u procesu donošenja odluka.

Poslovnik o radu Skupštine, kao najvažniji dokument ovog organa, nije objavljen na internet stranici Opštine Ulcinj.

Činjenica je da građani nisu u mogućnosti da imaju uvid u način rada Skupštine, što direktno utiče na povezivanje građana sa njihovim predstavnicima u Lokalnom parlamentu, umanjuje njihov uticaj na podizanje efikasnosti, transparentnosti i odgovornosti legitimno izabranih predstavnika građana.

Građani (ne)zainteresovani za javne rasprave

Javna rasprava je jedan od ključnih mehanizama za uključivanje građana u proces donošenja odluka, planova i strateških dokumenata. Ona podrazumijeva uključivanje zainteresovane javnosti (javnih institucija, civilnog sektora i građana) u početnoj fazi pripreme opštinskih propisa. Ključni koraci za uključivanje građana tokom sprovođenja javne rasprave su:

1. Objavljivanje spiska propisa o kojima će se sprovesti javna rasprava na internet stranici lokalne samouprave;
2. Objavljivanje poziva za učešće u konsultacijama zainteresovane javnosti, prije izrade nacrtu odluka i drugih akata na internet stranici lokalne samouprave;
3. Objavljivanje poziva za učešće u javnoj raspravi na internet stranici lokalne samouprave;
4. Objavljivanje izvještaja o javnoj raspravi na internet stranici lokalne samouprave.

Uredbom o postupku i načinu sprovođenja javne rasprave u pripremi zakona¹⁵, na centralnom nivou uvedene su „prethodne konsultacije“, što znači obavezu da se prije izrade nacrtu zakona sprovede proces konsultacija. Ovo građanima i civilnom sektoru daje dodatnu mogućnost da se na vrijeme uključe u procese donošenja odluka.

Po uzoru na ovu praksu državnih organa možemo da zaključimo da je više nego potrebno usvajanje posebnog akta na lokalnom nivou, koji bi regulisao postupak sprovođenja javne rasprave u pripremi opštinskih propisa.

Zakonom o lokalnoj samoupravi, a i Statutom Opštine Ulcinj¹⁶, je definisano da Opština treba utvrditi plan učešća građana u donošenju odluka i odrediti organ koji će sprovesti javnu raspravu. Obaveza Opštine je da definiše način uključivanja građana prije donošenja programa razvoja opštine, prostornih i urbanističkih planova, budžeta i opštih akata kojima se utvrđuju prava i obaveze građana.

Zakon o lokalnoj samoupravi obavezuje opštine da donesu odluku o učešću građana u vršenju javnih poslova. Opština Ulcinj nije donijela ovu odluku.

¹⁴ Internet stranice opština u Crnoj Gori

¹⁵ "Službeni list Crne Gore", broj 12/2012" od 24.2.2012. god.

¹⁶ Statut Opštine Ulcinj („Službeni list CG - opštinski propisi“, br. 5/2007, 9/2009 i 16/2011.)

Takođe, kad je u pitanju neposredno učešće građana u procesu odlučivanja na lokalnom nivou, Zakon o lokalnoj samoupravi propisuje i da opštine donose **Odluku o učešću građana u vršenju javnih poslova**. Prema ovoj odluci organi opštine dužni su da informišu građane o mehanizmima i oblicima njihovog učešća u procesu odlučivanja i da stvore uslove za njihovu primjenu. Opština Ulcinj, i pored brojnih zahtjeva i inicijativa lokalnih NVO, nije donijela ovu odluku, što predstavlja dodatnu prepreku u ovoj oblasti.

Stepen odgovornosti organa vlasti, iz ovog ugla, se ne ogleda niti ne zavisi samo od transparentnog obavještenja građana već i od proaktivnog pristupa ka njima u cilju podizanja zainteresovanosti da se učestvuje u raspravama.

Sa ovog aspekta odgovornosti, opština Ulcinj je na svojoj internet stranici, tokom izvještajnog perioda, objavila 20 obavještenja o održavanju javnih rasprava. Od tog broja, dvije su bile organizovane od strane Ministarstva za održivi razvoj i turizam i ticala su se Nacrta zakona o planiranju i izgradnji i Nacrta plana posebne namjene za obalno područje.

Opština Ulcinj je na svojoj internet stranici, u posljednje dvije godine, objavila 20 obavještenja o održavanju javnih rasprava.

Participativni princip dobrog lokalnog upravljanja obuhvata i vremenski okvir kada su u pitanju javne rasprave, odnosno zalaže sa za racionalan vremenski period koji mora stojati na raspolaganju građanima u cilju njihove pripreme za učešće u procesu odlučivanja. Zakonom o lokalnoj samoupravi je definisano da javna rasprava ne može trajati manje od 15 dana, dok je Statutom Opštine Ulcinj precizirano da ona ne može trajati više od 60 dana.

Prema obavještenjima publikovanim na internet stranici Opštine Ulcinj¹⁷ većina organizovanih javnih rasprava je trajala 15 dana. Bilo je slučajeva kad je, zbog važnosti samog dokumenta, vremenski period za dostavljanje primjedbi, predloga i sugestija bio duži. U slučaju javne rasprave o Nacrtu Strateškog plana razvoja opštine Ulcinj, početni rok je produžen za još osam dana.

Međutim, treba istaći da se zakonski rok uvijek ne poštuje. U prilog ovome, može se istaći slučaj kada je, za Prijedlog odluke o budžetu za 2016. godinu i Prijedlog odluke o utvrđivanju tržišne vrijednosti nepokretnosti, rok od dana postavljanja obavještenja na internet stranici do dana održavanja javne rasprave je bio samo dva dana.

Za Nacrt odluke o budžetu za 2016. godinu i nacrt Odluke o utvrđivanju tržišne vrijednosti nepokretnosti, javna rasprava je trajala samo dva dana.

Ovaj princip aktivnog uključivanje građana je u načelu ispoštovan u Opštini Ulcinj, iako ima određenih primjera odstupa od ove pozitivne prakse.

Dodatni napor uključivanje građana u donošenju odluka ukazuje i činjenica da, osim na internet stranici, obavještenja o javnim raspravama su publikovana u jednoj dnevnoj novini, dok su linkovi djeljeni i na društvenim mrežama.

Na većini objavljenih javnih rasprava zainteresovani subjekti, odnosno građani, su imali mogućnost da učestvuju u procesu odlučivanja kroz svoje primjedbe, predloge i sugestije koje su dostavljali na tri načina, i to:

- u elektronskoj formi, na e-mail adresama starješina organa i lokalnih službenika namještenika;
- u pisanoj formi, neposredno u prostorijama Opštine Ulcinj,
- usmeno, na centralnim javnim raspravama koje su se uglavnom organizovale u sali Skupštine Opštine Ulcinj.

¹⁷ <http://www.opstinaulcinj.com/Opstina-Ulcinj/1167/Javne-rasprave-i-objave.shtml>

U dva slučaja su javne rasprave, osim u sali SO Ulcinj, održane i u pojedinim mjesnim zajednicama, i to za predlog Odluke o budžetu i nacrt Odluke o komunalnoj policiji. Na taj način je građanima mjesnih zajednice Vladimir i Štoj (samo za Odluku o budžetu) omogućeno da svojim komentarima učestvuju u donošenju tih odluka od neposrednog i zajedničkog interesa.

Prema istraživanju Instituta Alternativa o učešću građana u javnim raspravama o budžetima lokalnih samouprava, građani Ulcinja su pokazali najviše interesovanja za to kako će se trošiti njihov novac u ovoj godini.

Da je ovaj način organizovanja javnih rasprava uspješniji u smislu većeg učešća zainteresovanih strana, pokazuje i istraživanje¹⁸ koje je nedavno sproveo Institut Alternativa o učešću građana u javnim raspravama o nacrtu Odluke o budžetu za 2017. godinu. Prema toj studiji, najviše interesovanja za to kako će se njihov novac trošiti u ovoj godini, imali su građani Ulcinja, sa ukupno 60 prisutnih

građana na javnoj raspravi organizovanoj na tri različite lokacije, odnosno u različitim mjesnim zajednicama.

Zainteresovanost građana i njihovo uključivanje u proces odlučivanja zavisi od načina organizovanja javnih rasprava, pa samim tim broјčano učešće građana i njihova aktivnost varira.

U prilog tome govori i Studija o implementaciji Lokalnog akcionog plana za borbu protiv korupcije¹⁹, koju je nedavno objavila NVO „Ul info“. Prema toj analizi, učešće građana na javnim raspravama organizovanim u prostorijama Opštine Ulcinj je bilo toliko malo, u nekim slučajevima i nepostojeće, da npr. Sekretarijat za upravu i društvene djelatnosti, iz tog razloga, nije ni sačinio izvještaje sa istih, iako je to zakonska obaveza.

I pored istaknutog segmenta odgovornosti organa Lokalne uprave kroz objavljivanja poziva za javne rasprave i uključivanje građana, izvještaji sa javnih rasprava, u ogromnoj većini slučajeva, nisu publikovani na internet stranici Opštine Ulcinj. Od 20 objavljenih obavještenja o održavanju javnih rasprava, samo su za dvije od njih publikovani izvještaji. Radi se o javnoj raspravi o Nacrtu studije zaštite područja „Ulcinjske solane“ i javnoj raspravi o Nacrtu akta o proglašenju spomenika prirode „Ulcinjske solane“. Ove dvije javne rasprave su trajale nedjelju dana duže od minimalnog zakonski predviđenog roka, dok je na završnom skupu, prema izvještajima, učestvovalo 60, odnosno 70 građana. Na jednom od izvještaja su uredno zabilježene primjedbe i komentari građana, kao i odgovori obrađivača, dok su dio drugog izvještaja postali samo predlozi i sugestije pristigle u pisanoj/elektronskoj formi.

Samo sa dvije javne rasprave, od ukupno 20, su postavljani izvještaji na internet stranici Opštine Ulcinj.

Građani koji nisu prisustvovali javnoj raspravi nisu često u mogućnosti da se o tome naknadno informišu preko zvanične web stranice Opštine. Pošto na internet stranici Opštine Ulcinj, za preostalih 18 javnih rasprava, ne postoje podaci o sprovođenju istih, nismo bili u mogućnosti da utvrdimo da li je lokalna samouprava sačinila izvještaje i da li oni sadrže podatke o predlozima koje su građani iznijeli i razloge za njihovo prihvatanje ili odbijanje.

Ovdje želimo da istaknemo da, prema članu 110 Zakona o lokalnoj samoupravi, organi lokalne samouprave su u obavezi da razmotre sve prispele komentare, predloge ili sugestije učesnika javne rasprave, sačine rezime komentara i stavova o prihvatanju, odnosno razlozima neprihvatanja, sačine izvještaj o rezultatima javne rasprave i uz nacrt plana i programa razvoja opštine, budžeta i opštih akata, kojima se utvrđuju prava i obaveze građana dostave predlagaču.

¹⁸ <http://institut-alternativa.org/infografik-slabo-ucesce-gradana-u-raspravama-o-lokalnim-budzetima/>

¹⁹ <http://mne.ul-info.com/studija-o-implementaciji-lokalnog-akcionog-plana-za-borbu-protiv-korupcije-u-opstini-ulcinj/>

Građani najviše pitaju za novac

Ustav Crne Gore garantuje građanima slobodan pristup informacijama, dok se Zakonom o slobodnom pristupu informacijama propisuje sloboda traženja informacija od strane domaćih i stranih fizičkih i pravnih lica i obaveza organa vlasti da pružaju raspoložive informacije, kao i postupak ostvarivanja ovog prava pred nadležnim organima.

Takođe, Zakonom o lokalnoj samoupravi, a i Statutom Opštine Ulcinj je predviđena javnost i transparentnost rada organa lokalne samouprave, dok je Odlukom o organizaciji i načinu rada organa lokalne uprave predviđeno je da svaki sekretarijat, posebna i stručna služba u Opštini Ulcinj vrši poslove u vezi slobodnog pristupa informacijama iz njihovog djelokruga, a koji su predviđeni Zakonom o slobodnom pristupu informacijama.

Pravo javnosti da zna, u ovom slučaju na njihov zahtjev, predstavlja težnju nivou potpune transparentnosti, koje u svom temelju ima opšte uvjerenje da je demokratija vladavina naroda i da su izabrani predstavnici privremeni vršioci dužnosti donosioca odluka koji imaju odgovornost prema građanima.

Efikasnije ostvarivanje prava na slobodan pristup informacijama je jedan od ciljeva predviđenih Strategijom reforme javne uprave 2016 – 2020²⁰. Nedovoljno upoznata javnost o pravu na slobodan pristup informacijama i nizak nivo obučenosti službenika u organima koji vrše poslove u ovoj oblasti su samo neki od izazova u ostvarivanju tog cilja.

Jedan od preduslova upoznavanja javnosti o pravu na slobodan pristup informacijama i načinu ostvarivanja tog prava je objavljivanje Vodiča za pristup informacijama na internet stranici organa, kao i njegovo redovno ažuriranje. Iako su Vodiči za sve organe Opštine Ulcinj objavljeni na web stranici ove lokalne samouprave, oni, kao i u slučaju već pomenutog vodiča Skupštine opštine, nisu ažurirani. Zadnji ažurirani Vodič je od Službe menadžera, koji je aktualiziran u junu 2016. godine.

Neposrednim uvidom u prostorijama Građanskog biroa Opštine Ulcinj uvidjeli smo da informacije o podnošenju zahtjeva za slobodan pristup informacijama nisu istaknute. Njihovo objavljivanje u prostorijama lokalne samouprave bi ove informacije učinilo vidljivim i za građane koji nemaju pristup internetu.

Često „čutanja uprave“ u postupcima po zahtjevima za slobodan pristup informacijama je jedan od evidentiranih problema u već pomenutoj Strategiji. Da bi uvidjeli nivo reaktivne transparentnosti Opštine Ulcinj, zahtjevom za SPI²¹ tražili smo od Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacija broj neizvršenih rješenja (po zahtjevu za slobodan pristup informacijama) ove lokalne samouprave, za period januar 2016. – jul 2017. godine. Agencija je utvrdila da je, tokom izvještajnog perioda, bilo samo jedno neizvršeno rješenje po zahtjevu za slobodan pristup informacijama²².

S druge strane, broj žalbi i tužbi zbog nepoštovanja Zakona o slobodnom pristupu informacijama je posve drugačiji. U već pomenutoj Studiji o implementaciji Lokalnog akcionog plana za borbu protiv korupcije u Opštini Ulcinj²³, je utvrđeno da je broj žalbi i tužbi preko 80, od kojih su osam (8) bile tužbe, dok je, takođe prema tom dokumentu, većina njih bila upućena zbog „čutanja“ Sekretarijata za budžet i finansije i Kabineta Predsjednika.

²⁰ Usvojena na Vladi Crne Gore 28.07.2016. godine

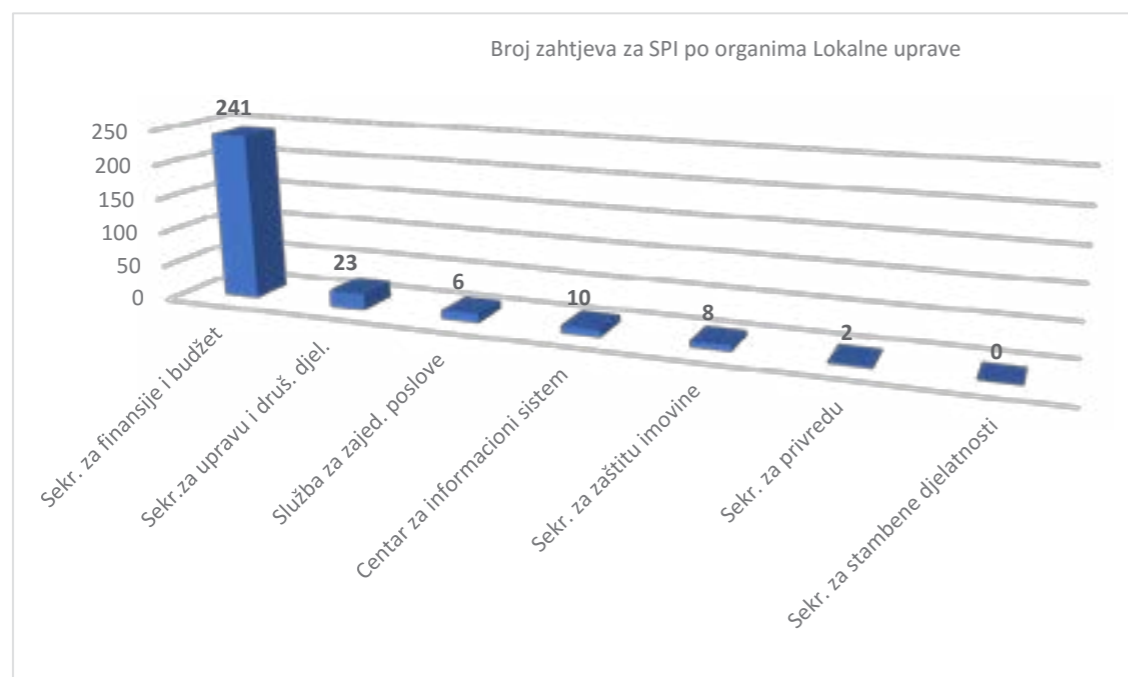
²¹ Br. 04-125-36-1 od 7.08.2017. godine

²² Rješenje br. 04-125-36-2 od 05.09.2017. godine

²³ <http://mne.ul-info.com/studija-o-implementaciji-lokalnog-akcionog-plana-za-borbu-protiv-korupcije-u-opstini-ulcinj/>

Upravo, trošenje javnog novca je tema koja, prema dostavljenim zahtjevima za slobodan pristup informacijama, najviše interesuje građane.

Tokom istraživanja o primjeni principa odgovornosti u radu organa Opštine Ulcinj, zaključili smo da se interes javnosti za podnošenje zahtjeve za slobodan pristup informacijama mnogo razlikuje u zavisnosti od organa. Od zahtjeva²⁴ koji smo dostavili Službi Glavnog administratora informisani smo da organ kojem je dostavljeno najviše zahtjeva za slobodan pristup informacijama, tokom 2016. i u prvoj polovini 2017. godine, je Sekretarijat za finansije i budžet – ukupno 241. Potom slijedi Sekretarijat za upravu i društvene djelatnosti sa 23 primljena zahtjeva, Služba za zajedničke poslove 6, Centar za informacioni sistem 10, Sekretarijat za zaštitu imovine 8 i Sekretarijat za ekonomiju sa ukupno 2 zahtjeva. U Sekretarijatu za stambene djelatnosti nije prispjeo nijedan zahtjev, dok ostali organi nisu dostavili odgovor ili su izjavili da ne posjeduju traženu informaciju.

²⁴ Br. 14-70/17 od 07.08.2017. godine

Na albanskom jeziku samo Statut

Dobro upravljanje podrazumjeva najširi spektar uključivanja građana u procesu donošenja odluka. Dostupnost informacija koje se tiču važnih dokumenata, različitih aktivnosti i zakonskih procedura za usvajanje odluka od značaja za zajednicu, mora biti osigurana za sve građane.

U opštini Ulcinj, kao višejezičnoj zajednici, neophodno je da Lokalna samouprava omogući informisanje građana i na albanskom jeziku. Pravo na informisanje na svom jeziku i pravo na upotrebu maternjeg jezika i pisma spada u jedno od osnovnih prava manjinskih naroda. To pravo je prepoznato Ustavom Crne Gore²⁵, gdje je članom 13 određeno da je crnogorski jezik službeni jezik u Crnoj Gori, ali da je u službenoj upotrebi, između ostalih, i albanski jezik²⁶. Takođe, Zakonom o manjinskim pravima i slobodama²⁷ je precizirano da u lokalnim samoupravama u kojima pripadnici manjinskih naroda i drugih manjinskih zajednica čine većinu ili najmanje 5% stanovništva, prema rezultatima dva posljednja uzastopna popisa, u službenoj upotrebi je i jezik tih manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.

Samo Statut Opštine Ulcinj i Odluka o komunalnoj policiji su jedini dokumenti objavljeni na albanskom jeziku, na internet stranici Opštine Ulcinj.

Monitoringom rada Skupštine opštine Ulcinj smo utvrdili da od početka 2017. godine, što nije bio slučaj ranije, svi Skupštinski materijali se odbornicima dostavljaju na oba jezika, tj. na crnogorskom i albanskom jeziku. Manje više, proaktivna transparentnost i potencijalno uključivanje građana u procesu odlučivanja se, barem sa tehničko-lingvističkog aspekta, završava na ovim materijalima.

U kategoriji „Usvojene odluke“²⁸, u okviru sekcije „Skupština Opštine“, nijedna odluka nije publikovana na albanskom jeziku. Štaviše, klikom na gorepomenutu sekciju, internet stranica Opštine Ulcinj po automatizmu prelazi na verziju na crnogorskom jeziku. Statut Opštine Ulcinj²⁹ je jedini dokumenti objavljeni na albanskom jeziku na internet stranici Opštine Ulcinj.

U kategoriji „Javne rasprave i objave“³⁰, od 20 obavještenja o održavanju javnih rasprava, za njih 4 je na albanskom jeziku objavljen samo naslov, dok za preostalih 16, osim naslova, na tom jeziku je objavljeno i obavještenje o detaljima održavanja javne rasprave. Nacrti odluka, za koje su se organizovale javne rasprave, nisu objavljeni na albanskom jeziku. Tačnosti radi, Nacrt Odluke o komunalnoj policiji je djelimično objavljen na albanskom jeziku i to do člana 7, dok preostali dio dokumenta koji ukupno sadrži 47 člana, je na crnogorskom jeziku.

Ovdje želimo podsjetiti da prema članu 110 stav 1 tačka 4 Zakona o lokalnoj samoupravi „u opštinama gdje većinu ili značajan dio stanovništva čine pripadnici manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, plan (održavanja javne rasprave, prim.aut.) sadrži i način obezbjeđivanja učešća manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica i na njihovom jeziku“.

Od 22 formulara objavljenih u kategoriji „Zahtjevi i obrasci“, samo je Poreska prijava objavljena na albanskom jeziku.

²⁵ Ustav Crne Gore, Službeni list Crne Gore, broj 1/2007

²⁶ Ustav. Crne Gore. ("Sl. list CG", Br. 1/2007 I 38/2013 - Amandmani I-XVI)

²⁷ Zakon o manjinskim pravima i slobodama, br.31/2006

²⁸ <http://www.opstinaulcinj.com/Komuna-e-Ulqinit/103/Kuvendi-i-Komuns.shtml>

²⁹ http://www.opstinaulcinj.com/upload/document/statuti_i_komuns_final_1.pdf

³⁰ <http://www.opstinaulcinj.com/Komuna-e-Ulqinit/167/Shqyrtimet-publike-dhe-publikimet.shtml>

Praksom neobjavlivanja svih informacija i na albanskom jeziku, kao jeziku u službenoj upotrebi, Lokalna samouprava onemogućava građanima adekvatno informisanje o svom radu, što dalje utiče na njihovo aktivno učešće u procesu donošenja odluka.

Naziv organa Lokalne uprave	Broj formulara postavljenih na web-sajtu Opštine, na crnogorskom jeziku	Broj formulara postavljenih na web-sajtu Opštine, na albanskom jeziku
Sekretarijat za finansije i budžet	2	1
Sekretarijat za upravu i društvene djelatnosti	5	0
Sekretarijat za planiranje prostora i održivi razvoj	5	0
Sekretarijat za privredu i ekonomski razvoj	5	0
Sekretarijat za komunalne djelatnosti i zaštitu životne sredina	2	0
Komunalna policija	1	0
UKUPNO:	22	1

Od 22 formulara objavljenih u kategoriji „Zahtjevi i Obrasci“³¹, u okviru sekcije „Servis za građane na internet stranici Opštine Ulcinj, samo je jedan objavljen i na albanskom jeziku, i to Poreska prijava³². Inače, tokom monitoringa smo primjetili da i ostali dokumenti Sekretarijata za budžet i finansije, koji se tiču javnih obavještenja, tj. saopštenja za primaoca o prinudnoj naplati poreskog duga, su objavljeni dvojezično, na crnogorskom i albanskom jeziku. Takođe, na osnovu zahtjeva³³ za SPI konstatovali smo da Sekretarijat za privredu i ekonomski razvoj i Sekretarijat za planiranje prostora i održivi razvoj, posjeduju većinu obrazaca u dvojezičnom formatu, u štampanoj formi.

Na kraju, treba naglasiti i činjenicu da nijedan organ Lokalne samouprave nema objavljen Vodič za slobodan pristup informacijama (SPI)³⁴ na albanskom jeziku.

Opština Ulcinj na ovaj način direktno otežava pravo građana na slobodan pristup informacijama. Građani koji žele da pristupe informacijama na albanskom jeziku na Opštinskoj internet stranici, suočavaju se sa nepostojanjem dokumenata i formulara na tom jeziku.

Nijedan organ Lokalne samouprave nema objavljen Vodič za slobodan pristup informacijama na albanskom jeziku.

Umjesto zaključka

Ovo istraživanje je nedvosmisleno pokazalo da Opština Ulcinj samo djelimično objavljuje, na svojoj internet stranici, informacije od javnog značaja. Iako je njihovo proaktivno objavljivanje obavezno, ova lokalna samouprava nedovoljno primjenjuje princip odgovornosti javne uprave.

Skupština opštine Ulcinj ima već ustaljenu praksu direktnog prenosa svojih zasjedanja na lokalnom TV i radio emiteru. Ipak, neažurnost u objavljivanju tačnog spiska odbornika ovog doma, neobjavlivanje zapisnika sa sjednica tog organa vlasti, kao i informacija o podnijetim amandmanima, pitanjima i rezultatima glasanja, otežava informisanje građana o rezultatima rada svojih legitimnih predstavnika, a samim tim i kontrolu njihovog rada.

Takođe, neobjavlivanjem svih usvojenih odluka, a prethodno njihovih nacrti i predloga, onemogućava se učešće zainteresovanih strana u odlučivanju i njihovo uključivanje u kreiranju javnih politika značajnih za lokalnu zajednicu.

Opština Ulcinj djelimično poštuje zakonske odredbe o javnoj raspravi. Međutim, neobjavlivanjem izvještaja sa javnih rasprave, onemogućuje se građanima, koji nisu na njima učestvovali, da se naknadno informišu o rezultatima istih.

Lokalna samouprava treba da uloži dodatne napore sa aspekta podsticanja građana da učestvuju u javnim raspravama o pitanjima koja su vitalna za lokalnu zajednicu. Jer, usled slabog funkcionisanja mjesnih zajednica, uticaj građana u kreiranju lokalnih politika je veoma skroman.

Opština Ulcinj nema ažurirane Vodiče za slobodan pristup informacijama, dok isti nisu uopšte objavljeni na albanskom jeziku. Takođe, informacija o slobodnom pristupu informacijama nije istaknuta u Građanskom birou Opštine Ulcinj. Zbog nedovoljne informisanosti građana o ovom instrumentu njihovog učešća u praćenju rada organa vlasti, Lokalna samouprava treba da potpomogne njihovu edukaciju, kao i da unaprijedi obučenosť svojih službenika u izvršavanju poslova iz ovog domena. Isto tako, većim proaktivnim objavljivanjem informacija interesantnim za građane, Opština Ulcinj će smanjiti njihovu potrebu za podnošenjem zahtjeva na osnovu ZSPI.

Na internet stranici opštine Ulcinj je veoma mali broj dokumenata objavljen na albanskom jeziku. Lokalna samouprava Ulcinj treba ispoštovati jezik većinskog stanovništva u ovoj opštini, pa smamim tim omogućiti pristup informacijama na albanskom jeziku.

³¹ <http://www.opstinaulcinj.com/Komuna-e-Ulqinit/150/Krkesa-dhe-formular.shtml>

³² <http://www.opstinaulcinj.com/upload/document/poreskaprijava.pdf>

³³ Zahtjevi br. 05-1294/17 i 08-791/17 od dana 08.09.2017. godine

³⁴ <http://www.opstinaulcinj.com/Komuna-e-Ulqinit/152/Qasje-e-lir-n-informata.shtml>

Preporuke

ZA OBLAST TRANSPARENTNOSTI RADA SKUPŠTINE

- Ažurirati spisak odbornika na internet stranici Opštine Ulcinj.
- Objaviti informacije o kontaktu građana sa odbornicima. Preporučujemo da se ovi podaci (e-mail adrese, brojevi telefona, vrijeme i mjesto za redovne sastanke sa građanima unesu na internet stranici uz spiskove odbornika.
- Objavljivati snimke sa sjednica Skupštine opštine i na internet stranici.
- Objaviti zapisnike sa sjednica Skupštine i radnih tjela tog organa vlasti, sa podnijetim amandmanima i pitanjima, kao i rezultatima glasanja, na crnogorskom i albanskom jeziku.
- Ažurno i dvojezično objavlјivati najave sjednica, sa dnevnim redom, predlozima odluka i svim ostalim relevantnim i zakonom propisanim informacijama o tačkama dnevnog reda.
- Objavljivati na internet stranici Opštine Ulcinj, u kategoriji „Usvojene odluke“, svaki dokument koji usvaja Skupština. Ujedno, objaviti svaku odluku i na albanskom jeziku, čime bi se aktivirala ova kategorija i na internet stranici na ovom jeziku.
- U okviru sekcije „Skupština opštine“, postaviti posebnu kategoriju „Skupštinska služba“, na kojem bi se objavio spisak službenika i namještenika, sa njihovim službeničkim i namješteničkim zvanjima.
- Objaviti Poslovnik o radu Skupštine na internet stranici Opštine Ulcinj, na crnogorskom i albanskom jeziku.

ZA OBLAST UČEŠĆA GRAĐANA U KREIRANJU JAVNIH POLITIKA

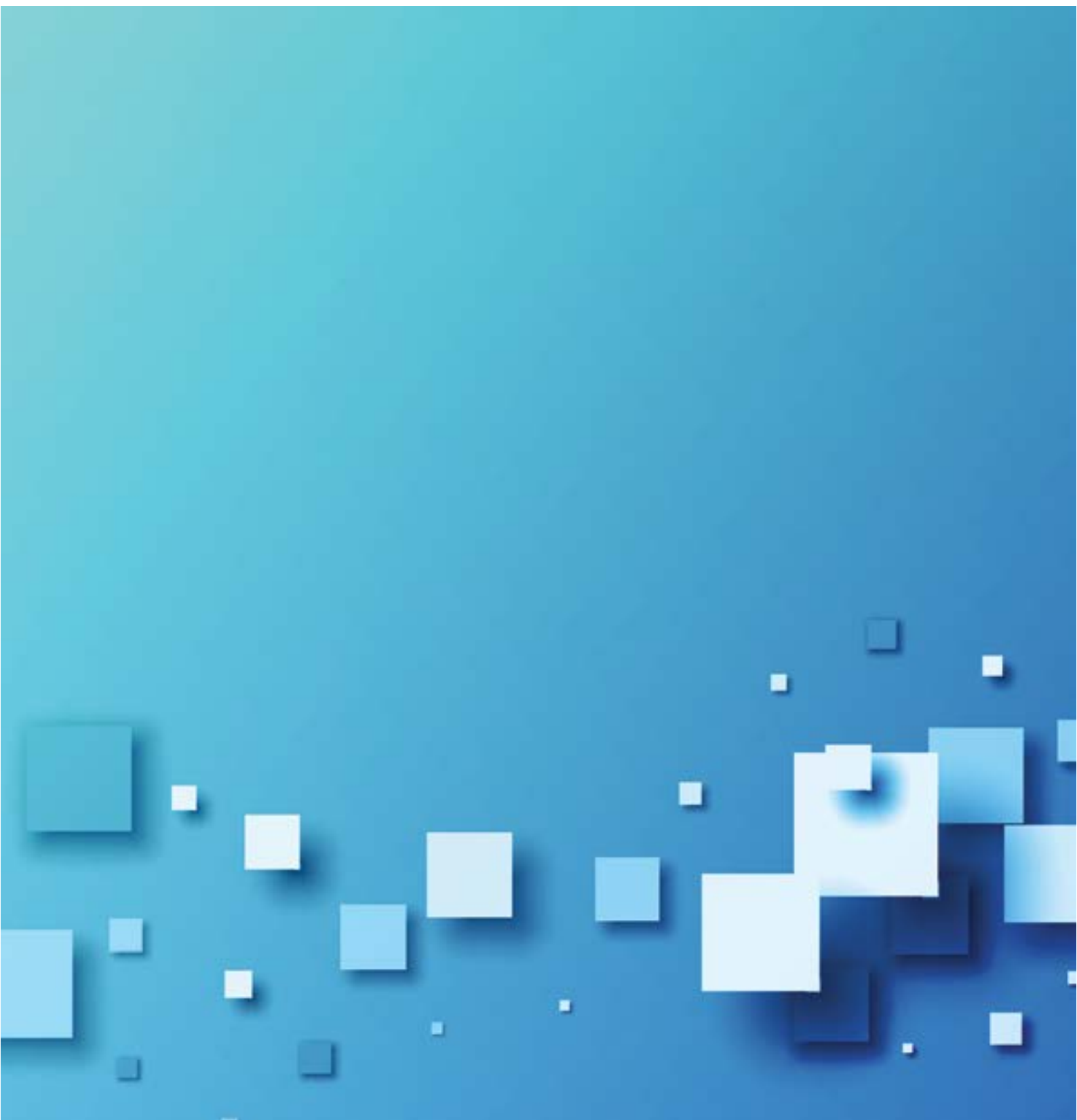
- Objavljivati spisak propisa o kojima će se sprovesti javna rasprava na internet stranici Opštine.
- Objavljivati pozive za učešće u konsultacijama zainteresovane javnosti, prije izrade nacрта odluka i drugih akata na opštinskoj internet stranici.
- Objaviti izvještaje sa svih javnih rasprava na internet stranici Opštine Ulcinj.
- Objaviti i na albanskom jeziku spisak odluka o kojima će se sprovesti javna rasprava, pozive za učešće u konsultacijama, pozive za učešće u svim javnim raspravama i izvještaje sa javnih rasprava.
- Donijeti Odluku o učešću građana u vršenju javnih poslova.
- Za većinu odluka koje usvaja Skupština organizovati više javnih rasprava na više različitih lokacija (mjesnih zajednica) na teritoriji opštine Ulcinj. Uspostaviti saradnju lokalne samouprave sa NVO sektorom u organizaciji javnih rasprava.

ZA OBLAST PRAVA JAVNOSTI DA ZNA

- Ažurirati Vodiče za slobodan pristup informacijama za sve organe vlasti i objaviti ih i na albanskom jeziku.
- Istaći informaciju o slobodnom pristupu informacijama u prostorijama građanskog biroa Opštine Ulcinj.
- U okviru sekcije „Servis za građane“, u kategoriji „Zahtjevi i Obrasci“, objaviti sve dostupne formulare i na albanskom jeziku.
- Objaviti tromjesečni bilten o radu odbornika, Skupštine, radnih tijela Skupštine kao i lokalne uprave u cijelosti.

CIP - Каталогизација у публикацији
Национална библиотека ЦрнеГоре, Цетиње

ISBN 978-9940-651-02-2
COBISS.CG-ID 34148368

ISSN 070-0520-071-00-1

0 705940 951022 >